

Mediemyndigheten

2025-01-30

Dnr: 24/04240

Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se

kopia till:
ku.md@regeringskansliet.se

Yttrande över promemorian En moderniserad taltidningsverksamhet (Ds 2024:22), er referens Ku2024/01068

Mediemyndigheten har bland annat i uppdrag att inom sitt verksamhetsområde verka för yttrandefrihet, medie- och informationskunnighet samt möjligheterna till mediemångfald och tillgänglighet. Myndigheten ansvarar bland annat för frågor om mediestöd. Myndighetens yttrande avgränsas till myndighetens verksamhetsområde.

Mediemyndigheten välkomnar en modernisering och breddning av taltidningsverksamheten och tillstyrker förslaget om en ny mer teknikneutral definition av taltidning.

1 Författningsförslag

Promemorian innehåller inte något förslag till förordning om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641), vilket myndigheten anser bör övervägas om utredningens förslag genomförs, jfr 9 § offentlighets- och sekretessförordningen och punkt 64 i bilagan till förordningen.

1.4 Förslag till förordning om en taltidningstjänst hos Myndigheten för tillgängliga medier

Mediemyndigheten vill uppmärksamma att 11 § som anger att statligt stöd får lämnas för taltidningar i taltidningstjänsten kan förstås som att samtliga tidningar som tillgängliggörs i taltidningstjänsten kan erhålla stöd, vilket därefter understryks av vad som anges i 12 § men motsägs av innehållet i 13 §. Det skulle underlätta förståelsen exempelvis om 11 och 13 §§ skrevs ihop eller konstruerades så att det redan inledningsvis framgår att stöd enbart får lämnas till juridiska personer som ger ut textbaserade allmänna nyhetsmedier som får mediestöd enligt lagen (2023:664) om mediestöd.

5 Taltidningstjänstens innehåll

Mediemyndigheten välkomnar förslaget att även andra textbaserade nyhetsmedier än tidningar som definierats som dagstidningar enligt den nu upphävda presstödsförordningen (1990:524) efter ansökan av den som ger ut mediet *ska* respektive *får* göras tillgängliga i taltidningstjänsten.

5.2.1 Medier som ska göras tillgängliga i taltidningstjänsten

För att omfattas av den bestämmelse som anger att mediet *ska* tillgängliggöras i taltidningstjänsten (4 §) behöver mediet av mediestödsnämnden anses motsvara definitionen av allmänt nyhetsmedium *och* lämnas en eller fler av stödformerna inom det nya mediestödet. Mediemyndigheten vill uppmärksamma att det nya mediestödet i första hand lämnas till lokala och regionala nyhetsmedier. Nationella *gratis* nyhetsmedier kan varken ta del av övergångsstödet eller distributionsstödet. Riksspridda allmänna nyhetsmedier behöver bland annat uppfylla villkor om att anses vara av särskild vikt för mediemångfalden eller av betydelse för grupper som är underförsörjda när det gäller journalistisk bevakning för att kunna lämnas det behovsprövade allmänna redaktionsstödet.

Mediöstödsnämnden har för stödåret 2025 beviljat elva nationella allmänna nyhetsmedier allmänt redaktionsstöd. Tre av dessa nationella nyhetsmedier var gratis att ta del av, återstoden var prenumererade. Som en jämförelse har 144 lokala och regionala medier lämnats allmänt redaktionsstöd för 2025.

Se även avsnitt 11.2.2.

5.2.2 Medier som får göras tillgängliga i taltidningstjänsten

Vad gäller de medier som enligt förordningsförslaget 5 § *får* göras tillgängliga i taltidningstjänsten vill myndigheten lämna följande synpunkter.

Mediemyndigheten noterar att 5 § öppnar upp för att tillgängliggöra medier som fått avslag på ansökan om mediestöd för att de inte uppfyller det så kallade demokrativillkoret (6 § 1 lagen [2023:664] om mediestöd).

Mot bakgrund av förarbetsuttalanden avseende mediestödet, om att betona kravet på en fortlöpande nyhetsförmedling hos ett nyhetsmedium, anser Mediemyndigheten att det bör övervägas om även medier utan *fördjupande* samhälls- och nyhetsjournalistik ska kunna komma i fråga för tillgängliggörande enligt 5 §.

Mediemyndigheten anser vidare att det finns en viss otydlighet kring vad som avses med ”fördjupande samhälls- och nyhetsjournalistik”. I promemorian anges att med ett medium som bedriver fördjupande samhälls- och nyhetsjournalistik ”bör i förordningen avses ett medium som behandlar aktuella samhällsfrågor inom politik, ekonomi, kultur och samhällsliv på ett fördjupande sätt”. Som exempel på medier som kan bedriva fördjupande samhälls- och nyhetsjournalistik nämns ”dagstidningar, gratistidningar eller tidskrifter som ansökt om men inte erhållit mediestöd men som erbjuder läsarna nyhetsrapportering eller fördjupad bevakning och granskning av samhällseliga angelägenheter och samhällets institutioner” (s. 52). Mediemyndigheten noterar att det genom exemplifieringen som ges tycks räcka att mediet erbjuder nyhetsrapportering – medan det i förordningsförslaget anges uttryckligen att det textbaserade mediet ska bedriva *fördjupande* samhälls- och nyhetsjournalistik. Formuleringen ”fördjupad bevakning och granskning av samhällseliga angelägenheter och samhällets institutioner” påminner om kravet på ”granskning av för demokratin grundläggande skeenden” som ingår i definitionen av allmänt nyhetsmedium (3 § lagen om mediestöd). Formuleringen ”fördjupande samhälls- och nyhetsjournalistik” tycks dock vara ett bredare begrepp.

Vad gäller kravet i förordningsförslaget 5 § 2 om att det textbaserade mediet ska ges ut på svenska eller något av de nationella minoritetsspråken vill Mediemyndigheten uppmärksamma att det inom det nya mediestödet finns en möjlighet för ”allmänna nyhetsmedier av betydelse för grupper som är underförsörjda när det gäller journalistisk bevakning” att lämnas allmänt redaktionsstöd. Detta kan till exempel avse ”nyhetsmedier som riktar sig till grupper av medborgare eller permanent boende i Sverige som är särskilt svagt tillgodosedda genom det allmänna medieutbudet på nationell nivå” (Ds 2022:14 s. 173). Mediöstödsnämnden har beviljat allmänt redaktionsstöd till det arabiskspråkiga allmänna nyhetsmediet Alkompis och engelskspråkiga The Local. Det kan finnas en efterfrågan i Sverige av

personer med syn- eller annan läsnedsättning på nyhetsmedier som publiceras på andra språk än svenska eller de nationella minoritetsspråken och som inte lämnats mediestöd.

I promemorian anges att ett krav på att medierna efterfrågas av personer med syn- eller annan läsnedsättning bör ställas upp för att säkerställa att det allmännas kostnader går att motivera. Det anges vidare att efterfrågan bör vara styrande vid bedömningen av om ett medium ska göras tillgängligt i taltidningstjänsten, även i en situation då myndigheten behöver prioritera vilka medier som ska tillgängliggöras. MTM bemyndigas att meddela ytterligare föreskrifter om vad som avses med kriterierna i 5 §, således även vad som avses med efterfrågan. Mediemyndigheten anser att det vore att föredra att ett förtydligande om vad som avses med ”efterfrågan” lämnades i förordningen, jämför 6 § 10 lagen om mediestöd och 5 § tredje stycket förordningen (2023:740) om mediestöd. Detta bland annat mot bakgrund av att rekvisitet också är avgörande vid en eventuell prioritering.

8 Myndigheten för tillgängliga mediers uppgifter och handläggning av ärenden

8.2 Ansöknings- och beslutsförfarandet

Av 17 § förordningsförslaget framgår att ansökningar ska lämnas till MTM på det sätt myndigheten anvisar. MTM får vidare meddela föreskrifter om verkställigheten av förordningen (30 § andra stycket förordningsförslaget). Mediemyndigheten vill mot denna bakgrund och då mediestödsnämndens beslut om mediestöd har betydelse för om stöd enligt förordningen kan lämnas (jfr 13 § förordningsförslaget) uppmärksamma att mediestödsnämnden i regel fattar beslut om mediestöd i november eller december det år som föregår det år stödet avser. Tidpunkten är beroende av när budgetpropositionen med anslaget för mediestödet beslutas. Mediestödsnämndens beslut om mediestöd för 2025 blev offentliga den 18 december 2024. Mediestödets olika stödformer söks alltså vid ett och samma tillfälle en gång om året.

11 Konsekvenser av förslagen

11.2.2 Konsekvenser med koppling till taltidningsstödet

I promemorian anges att av de 129 taltidningar som under 2024 funnits tillgängliga i taltidningstjänsten har 120 beviljats mediestöd i någon form för 2024. Av de som inte beviljats mediestöd har en lagts ner, en ansökt för sent om mediestöd och två avstått från att ansöka om taltidningsstöd. Det bedöms därför endast röra sig om ett fåtal företag som under 2024 varit tillgängliga i taltidningstjänsten och som genom förslaget inte längre kommer att kunna ansöka om taltidningsstöd.

Mediemyndigheten anser att det hade varit önskvärt med en tydligare analys av vilka medier som kan komma att uteslutas från taltidningsstöd till följd av förslaget att bara juridiska personer som ger ut allmänna nyhetsmedier som får mediestöd ska kunna lämnas taltidningsstöd. En sådan analys borde omfatta även titlar som tidigare inte tillgängliggjorts, till exempel gratismedier.

Den taltidning som hade flest prenumeranter under 2023 var Expressen (promemorian s. 31). Expressen har för kännedom inte lämnats mediestöd för 2025.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Jan-Olof Lind. Juristen Hanna Teleman har varit föredragande. Verksjuristen Jessica Durehed och biträdande avdelningschefen Therese Köster har deltagit i den slutliga beredningen.

Jan-Olof Lind